

Sammanfattning

En arbetsgivarorganisation har varslat om stridsåtgärder mot en arbetsgivare i förhållande till vilken organisationen inte är bunden av kollektivavtal. Arbetsgivaren, ett bolag som är helt ägt av staten, är dock bunden av kollektivavtal med annan arbetstagarorganisation. Med anledning av en fredspliktsinvändning från arbetsgivaren yrkar arbetstagarorganisationen interimistisk prövning av de varslade stridsåtgärdernas tillåtlighet. Arbetsdomstolen har funnit att det inte finns något rättsligt hinder mot dessa stridsåtgärder.

ARBETSDOMSTOLENBESLUT
2012-02-01
StockholmBeslut nr 13/12
Mål nr A 19/12**KÄRANDE OCH GENSVARANDE**Svenska Byggnadsarbetareförbundet, 106 32 Stockholm
Ombud: chefsjuristen Mattias Landgren, adress som ovan**SVARANDE OCH GENKÄRANDE**Svevia AB, 556768-9848, Box 4018, 171 04 Solna
Ombud: arbetsrättsjuristerna Hedda Mann och Hanna Schmidt,
Arbetsgivarverket, Box 3267, 103 65 Stockholm**SAKEN**

stridsåtgärder; nu fråga om interimistiskt beslut

Bakgrund

Svevia AB (bolaget) bildades den 1 januari 2009 och är helt ägt av staten. Bolaget bedriver driftsentreprenad-, väg-, och anläggningsverksamhet. Tidigare bedrevs bolagets verksamhet under Vägverket Produktion som var en produktionsavdelning i myndigheten Vägverket, numera Trafikverket.

Svenska Byggnadsarbetareförbundet (förbundet) och bolaget är inte bundna av kollektivavtal i förhållande till varandra. Bolaget är sedan den 1 januari 2009 medlem i Arbetsgivarverket och bundet av det centrala kollektivavtalet AVA som Arbetsgivarverket ingått med SEKO, OFR/S, P och O och Saco-S.

Förbundet har i en skrivelse den 5 januari 2012 varslat bolaget om stridsåtgärd som trädde i kraft den 19 januari 2012 kl. 06.00. Skrivelsen har följande innehåll.

Varsel enligt MBL § 45

Med anledning av att Svevia 556768-9848 vägrar teckna avtal om arbets- och lönevillkor, varslar Svenska Byggnadsarbetareförbundet om att allt bygg- och anläggningsarbete på nämnda arbetsgivares arbetsplats på Fyrishov i Uppsala kommer att utsättas för stridsåtgärder avseende total arbetsnedläggelse, strejk för samtliga medlemmar i Byggnads från och med den 19 januari 2012.

Därutöver förklaras ovan nämna arbeten och arbetsplatser samtidigt i blockad från samma datum.

Arbetsnedläggelsen, strejken samt blockaden kvarstår till dess uppgörelse blir träffad med undertecknad organisation, även om annan arbetsgivare övertar arbetet i fråga.

Förbundet har därefter i en skrivelse den 19 januari 2012 varslat bolaget om utökade stridsåtgärder. Skrivelsen har följande innehåll.

Varsel om arbetsnedläggelse och blockad

Svenska Byggnadsarbetareförbundet har i cirka 3 års tid sökt träffa kollektivavtal med det helägda statliga bolaget Svevia, tidigare en del av Vägverket, för traditionellt byggarbete däribland byggande av broar, sporthallar med mera. Byggnads har på Sveys egen begäran redan under 2009 tillställt bolaget ett komplett avtalsförslag som de i slutänden inte ens ville förhandla om. I processen kan det tilläggas att Svevia under en längre tid förhandlat med arbetsgivarorganisationen Sveriges Byggindustrier om ett medlemskap och enligt Sveys egna uppgifter till Svenska Byggnadsarbetareförbundet är deras intention att erhålla ett medlemskap där.

Nu är måttet rågat för Byggnads och förbundet kan inte längre acceptera att ett helägt statligt bolag tillåts konkurrera på olika villkor än övriga byggbolag på den privata marknaden. Konkurrensneutraliteten sätts ur spel och är en fara för såväl våra medlemmars villkor som för det privata näringslivet om det är skillnad mellan spelreglerna för privata aktörer och statligt ägda bolag som agerar som vilken aktör som helst på den privata marknaden. I dagsläget kan det skilja flera tusentals kronor per månad mellan en byggnadsarbetare som lyder under Byggavtalet och en arbetare som arbetar åt det statligt ägda Svevia. Detta kan Byggnads aldrig tillåta.

Svenska Byggnadsarbetareförbundet kan konstatera att det är högst besynnerligt att ett helägt statligt bolag agerar på detta sätt, lägg därtill att det statliga arbetsgivarverket enligt uppgift hotar med att utesluta Svevia från arbetsgivarverket om de tecknar ett kollektivavtal med Svenska Byggnadsarbetareförbundet.

Med anledning av detta varslade Svenska Byggnadsarbetareförbundet om stridsåtgärder den 5 januari 2012 med ikraftträdande den 19 januari 2012 kl. 06.00. Även under medlingsförsöket, ledda av de medlare som utsetts av Medlingsinstitutet, har Svevia inte velat delta i en konstruktiv och framåtsyftande förhandling utan vidhållit sin stenåldersinställning, det vill säga att de ej ens vill förhandla och än mindre teckna avtal med Byggnads.

Svenska Byggnadsarbetareförbundet finner således ingen annan utväg än att vi nödgas varsla om utökade stridsåtgärder samt sympatiåtgärder enligt nedan.

Med anledning av de skäl som förbundet redogjort för ovan varslar Svenska Byggnadsarbetareförbundet om följande stridsåtgärder samt sympatiåtgärder avseende förbundets medlemmar där varsel 1 träder i kraft tisdagen den 31 januari 2012 kl. 06.00, varsel 2 torsdagen den 2 februari 2012 kl. 06.00 och varsel 3 onsdagen den 8 februari 2012 kl. 06.00. Företag som berörs av varsel 1 framgår av bilaga 1 till detta varsel. Arbetsplatser som berörs av varsel 2 framgår av bilaga 2 till detta varsel.

Varsel 1

1. Stridsåtgärden (sympatiåtgärd) omfattar total arbetsnedläggelse och blockad av allt arbete som utförs av arbetare inom förbundets

tillämpningsområden avseende företag angivna i bilaga 1 till varsel gällande enkom arbetsplatsen Fyrishov, Uppsala. Arbetsnedläggelsen och blockaden gäller även om arbetet överlåtes på annan.

2. Dessa arbetsuppgifter försättes samtidigt i blockad, vilket innebär att ingen får utföra arbetsuppgifter som omfattas av arbetsnedläggelsen.

3. Blockaden innebär att stridsåtgärderna kvarstår även om annat företag övertar blockerat arbete.

4. Stridsåtgärderna gäller tills vidare till dess Svenska Byggnadsarbetareförbundet och Svevia träffar kollektivavtal alternativt Svevia blir fullvärdiga medlemmar i Sveriges Bygginstrumenter och därmed täcks av Byggavtalet eller varslet särskilt återkallas eller ändras. Varslet innebär ingen förändring av redan varslade eller pågående stridsåtgärder.

Varsel 2

1. Stridsåtgärden omfattar total arbetsnedläggelse och blockad av allt arbete som utförs av arbetare anställda på Svevia på arbetsplatser angivna i bilaga 2 till varsel. Arbetsnedläggelsen och blockaden gäller även om arbetet överlåtes på annan.

2. Dessa arbetsuppgifter försättes samtidigt i blockad, vilket innebär att ingen får utföra arbetsuppgifter som omfattas av arbetsnedläggelsen. Om arbetsgivare inom avtalets tillämpningsområde illojalt söker kringgå blockaden omfattar detta varsel blockad av allt arbete på hela detta företags verksamhet.

3. Blockaden innebär att stridsåtgärderna kvarstår även om annat företag övertar blockerat arbete.

4. Stridsåtgärderna gäller tills vidare till dess Svenska Byggnadsarbetareförbundet och Svevia träffar kollektivavtal alternativt Svevia blir fullvärdiga medlemmar i Sveriges Bygginstrumenter och därmed täcks av Byggavtalet eller varslet särskilt återkallas eller ändras. Varslet innebär ingen förändring av redan varslade eller pågående stridsåtgärder.

Varsel 3

1. Stridsåtgärden omfattar total arbetsnedläggelse och blockad av allt arbete som utförs av arbetare anställda på Svevia. Arbetsnedläggelsen och blockaden gäller även om arbetet överlåtes på annan.

2. Dessa arbetsuppgifter försättes samtidigt i blockad, vilket innebär att ingen får utföra arbetsuppgifter som omfattas av arbetsnedläggelsen.

3. Blockaden innebär att stridsåtgärderna kvarstår även om annat företag övertar blockerat arbete.

4. Stridsåtgärderna gäller tills vidare till dess Svenska Byggnadsarbetareförbundet och Svevia träffar kollektivavtal alternativt Svevia blir fullvärdiga medlemmar i Sveriges Bygginstrumenter och därmed täcks av Byggavtalet eller varslet särskilt återkallas eller ändras.

Varslet innebär ingen förändring av redan varslade eller pågående stridsåtgärder.

Bilaga 1

Företag som berörs av varsel 1

Strabag Sverige AB org nummer 556 655 – 6618 (medlemskap BI & ME)

E-L Mark AB org nummer 556 728 – 2016 (medlemskap ME)

JF Jansson Rör AB org nummer 556 311 – 7588 (medlemskap i VVS-företagen)

Bilaga 2

Arbetsplatser som berörs av varsel 2

Svevias arbetsplats: Parteboda Kraftstation i Ånge

Svevias arbetsplats: Trafikplats Kista E 250

I en skrivelse den 25 januari 2012 från bolaget till förbundet anfördes i huvudsak följande.

Fredspliktsinvändning

Svevia AB mottog ert varsel fredagen den 20 januari klockan 12.00.

Av varslet framgår att stridsåtgärden avses att träda i kraft den 31 januari 2012 klockan 06.00. Enligt bolagets uppfattning innebär detta att varslet inte uppfyller kraven i 45 § MBL.

Svevia AB gör gällande att stridsåtgärden är olovlig. Grunden för bolagets inställning är följande.

- I första hand är de av er varslade stridsåtgärderna olovliga då de får till konsekvens att Svevias befintliga kollektivavtal med såväl SEKO, SACO-S som OFR-S/P/O undanträngs, 42 § MBL.

- I andra hand är stridsåtgärden olovlig då den i vart fall får till konsekvens att innebörden, i SEKO:s avtal med Svevia ändras, 41 § p. 2 MBL. Förändringen skulle innebära att SEKO inte längre är ensam avtalslutande part inom LO vilket är en förutsättning inom staten.

- I tredje hand ska en varslad stridsåtgärd beslutas i behörig ordning. Det är för Svevia oklart i vad mån så skett.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts inträder temporär fredsplikt enligt 41 § 1 st. MBL.

Yrkanden

Förbundet har den 26 januari 2012 väckt talan vid Arbetsdomstolen mot bolaget och yrkat att domstolen förklarar att förbundet är oförhindrat att vidta de stridsåtgärder som nämns under rubrikerna Varsel 2 och Varsel 3 i det

varsel som utfärdades den 19 januari 2012. Förbundet har vidare yrkat att Arbetsdomstolen genom interimistiskt beslut för tiden intill dess tvisten slutligt har prövats förordnar att förbundet är oförhindrat att vidta de stridsåtgärder som nämns under rubrikerna Varsel 2 och Varsel 3 i utfärdat varsel.

Bolaget har bestritt förbundets yrkande om interimistiskt förordnande. Bolaget har även inkommit med en genstämning mot förbundet.

Arbetsdomstolen har den 31 januari 2012 hållit särskilt sammanträde för behandling av förbundets yrkande om interimistiskt förordnande. Parterna har återopat viss skriftlig bevisning.

Till utveckling av sin talan i fråga om interimistiskt förordnande har parterna anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Bakgrund

Förbundet hade tidigare, sedan år 1994, kollektivavtal med Vägverket Produktion. Avtalet sades upp i och med riksdagens beslut år 2008 om bolagisering av Vägverket Produktion. Förbundet har därefter fört avtalsdiskussioner med bolaget i syfte att teckna ett kollektivavtal. Vare sig Vägverket Produktion eller Arbetsgivarverket har tidigare haft några synpunkter på att förbundet hade ett kollektivavtal med Vägverket Produktion. Tvärtom deltog Arbetsgivarverket i de initiala diskussioner som fördes mellan bolaget och förbundet om att teckna ett kollektivavtal efter att Vägverket Produktion hade bolagiserats.

Bolaget deltar i uppförandet av en multisportshall i Fyrishov i Uppsala. De nu aktuella stridsåtgärderna utlöstes eftersom bolaget utför traditionellt byggnadsarbete i form av gjuteriverksamhet vid arbetsplatsen i Fyrishov. Den 13 december 2011 begärde förbundet förhandling med bolaget med anledning av att förbundet ville teckna ett kollektivavtal. Förhandlingsdag var utsatt till den 22 december 2011, men kom senare att flyttas till den 3 januari 2012. Vid förhandlingarna gjorde bolaget klart för förbundet att bolaget vägrade att teckna kollektivavtal med förbundet. Dessförinnan, den 21 december 2011, hade avdelningen ansökt om konflikttillstånd hos förbundet. Ansökan godkändes av avtalssekreteraren T.J. den 4 januari 2012. Eftersom förbundets medlemmar nekades ett kollektivavtal fann förbundet ingen annan utväg än att varsla om stridsåtgärder den 5 januari 2012 med ikraftträdande den 19 januari 2012 kl. 06.00.

Det råder ingen tvekan om att förbundet har avtalsrätten enligt LO:s organisationsplan gällande arbetet på arbetsplatsen i Fyrishov. Enligt praxis har arbetsgivarförbund accepterat de gränsdragningsbeslut som fackförbundens huvudorganisationer har fattat. När bolaget vägrar teckna avtal med förbundet innebär det att bolaget försöker lägga under sig nya områden som avviker från gällande praxis. Dessutom har bolaget vid ett flertal tillfällen,

senast vid medlingssammanträdet den 13 januari 2012, bekräftat att bolaget har för avsikt att söka inträde i Sveriges Byggindustrier och att förhandlingar mellan bolaget och Sveriges Byggindustrier alltjämt pågår.

Vid medlingen den 13 januari 2012 meddelade bolaget att det inte var berett att teckna ett kollektivavtal med förbundet och inte ens var villigt att förhandla med förbundet. Medlaren från Medlingsinstitutet ansåg därför inte att hon kunde göra något åt situationen. Med anledning härav tvingades förbundet att varsla om ytterligare stridsåtgärder den 19 januari 2012. Förbundet har varslat om tre olika stridsåtgärder som träder i kraft vid tre olika tidpunkter. Den första stridsåtgärden, som träder i kraft den 31 januari 2012 kl. 16.00, berör inte bolaget utan riktar sig mot tre andra företag. Bolaget berörs dock av den andra och den tredje stridsåtgärden.

1965 års förhandlingsrättsreform

Enligt beteckningen i prop. 1965:60 så omfattar reformen de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt. Bolaget är ett privaträttsligt subjekt. Statligt ägda bolag omfattas över huvud taget inte av förhandlingsrättsreformen från år 1965. Statligt ägda bolag sorterades fram till år 1965 under Avtalsnämnden för statsägda bolag och administrerades av Statens Avtalsverk. Efter år 1965 handlades statliga arbetares löner och de statligt ägda bolagens förehavanden av den tredje förhandlingsavdelningen i Statens Avtalsverk. Den tredje förhandlingsavdelningen slöt kollektivavtal med flera andra LO- och tjänstemannaförbund än dåvarande Statstjänarkartellen. År 1971 överfördes verksamheten för de statliga bolagen till Statsföretagens förhandlingsorganisation, SFO, och vid samma tidpunkt omvandlades statens arbetare till tjänstemän. Förhandlingsrättsreformen från år 1965 har således ingen relevans för målet eftersom den inte omfattade de statliga bolagen.

Fredspliktsinvändningen har framställts för sent

Bolaget har i sin fredspliktsinvändning anført att stridsåtgärden är olovlig. Bolagets fredspliktsinvändning saknar verkan eftersom den framställts för sent. Förbundet varslade om stridsåtgärd redan den 5 januari 2012 med ikraftträdande den 19 januari 2012. Primäråtgärden har således varit känd för bolaget i 20 dagar och varit verksam sedan den 19 januari 2012 kl. 06.00. Förbundet tog del av bolagets fredspliktsinvändning först den 25 januari 2012. Det är inte möjligt att enbart angripa ett senare lagt varsel om bolaget inte reagerat på den initiala stridsåtgärden, primäråtgärden. Enligt praxis från Arbetsdomstolen ska fredspliktsinvändning göras omgående. Det råder ingen tvekan om att bolagets fredspliktsinvändning inte gjorts inom laga tid avseende primäråtgärden. Bolaget har således godkänt primäråtgärden. Det skulle uppkomma en olycklig situation om ett bolag efter att primäråtgärden trätt i kraft, vid en upptrappning av stridsåtgärden kan ha framgång med en fredspliktsinvändning vid ett senare tillfälle.

Stridsåtgärderna strider inte mot 42 § medbestämmandelagen

Bolaget har i sin förstahandsinvändning framfört att förbundets stridsåtgärder är olovliga eftersom förbundets krav på avtal undantränger befintligt kollektivavtal med SEKO och därmed står i strid med 42 § medbestämmandelagen. Det bestrids att stridsåtgärden skulle vara olovlig och strida mot 42 § medbestämmandelagen. Förbundet har krävt kollektivavtal för att ta tillvara sina medlemmars rättigheter och bli erkänd som kollektivavtalspart. Detta framfördes muntligen vid medlingen den 13 januari 2012 till bolagets förhandlingschef och det framgår dessutom uttryckligen av varslet från den 19 januari 2012. Bolaget har tidigare inte angett på vilket sätt förbundets krav på att tillerkännas som kollektivavtalspart och ta tillvara sina medlemmars intressen skulle utgöra ett undanträngande av befintligt kollektivavtal. Bolaget har tvärtom tidigare sagt sig ha förståelse för förbundets krav och anfört att det har för avsikt att träda in i Sveriges Byggindustrier.

Stridsåtgärderna strider inte mot 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen

Enligt bolagets andrahandsinvändning är förbundets stridsåtgärder olovliga eftersom förbundets krav på kollektivavtal innebär att bolagets kollektivavtal med SEKO kommer att ändras. Stridsåtgärderna står därför enligt bolaget i strid med 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen. Detta bestrids. Förbundet har inget kollektivavtal med bolaget. Förbundet har inte heller ställt något krav på att SEKO:s avtal ska ändras. Att bolaget skulle bli bundet av två kollektivavtal medför inte att stridsåtgärderna är olovliga. Därutöver kan framhållas att bolagets föregångare, Vägverket Produktion, var bundet av kollektivavtal med förbundet.

Stridsåtgärderna är beslutade i behörig ordning

Slutligen har bolaget invänt att varslade stridsåtgärder inte är beslutade i behörig ordning. Även denna invändning bestrids. Förbundets varsel är undertecknat av förbundets avtalssekreterare T.J. Avtalssekreteraren har en stående fullmakt från förbundsstyrelsen att ensidigt besluta om stridsåtgärder. Dessutom har förbundsstyrelsen behandlat frågan under förbundets styrelsemöte den 17 januari 2012.

Sammanfattning av grunderna för talan

Bolagets fredspliktsinvändning saknar verkan då fredspliktsinvändningen inte gjorts omgående. Det bestrids att de varslade stridsåtgärderna är olovliga eller strider mot lag eller avtal. Förbundet har inte haft något syfte att tränga undan redan existerande kollektivavtal eller att försöka ändra innebörden i det kollektivavtal som gäller mellan SEKO och bolaget. Slutligen bestrids att stridsåtgärderna inte skulle vara beslutade i behörig ordning.

Bolaget

Bakgrund

Bolagets kärnverksamhet består av att utföra nybyggnation samt sköta drift, service och underhåll av Sveriges vägar och annan infrastruktur. Bolaget har verksamhet i hela Sverige och sysselsätter ca 2 800 medarbetare. Sedan den 1 januari 2009 är bolaget medlem i Arbetsgivarverket och skyldigt att följa Arbetsgivarverkets avtal. Bolaget är därför bundet av Arbetsgivarverkets kollektivavtal AVA med SEKO, OFR/S, P och O och Saco-S.

Bakgrunden till de statliga kollektivavtalen

De statliga kollektivavtalen har sin grund i 1965 års förhandlingsrättsreform som innebar att staten fick rätt att ingå kollektivavtal och att regler om stridsåtgärder blev tillämpliga även inom staten. En förutsättning för reformen var att staten redan träffat avtal med representativa motparter om förhandlingsordning m.m., det så kallade Slottsbacksavtalet. De fyra organisationerna nämns i prop. 1965:60 s. 58 och där framgår också att SEKO:s föregångare Statstjänarkartellen var en av dessa. Slottsbacksavtalet, numera Huvudavtalet, var således en garant för att frågor om stridsåtgärder skulle hanteras på ett ansvarsfullt sätt, prop. 1965:60 s. 109. Man avvisade visserligen ett förslag om auktoriserade arbetstagarorganisationer men det framgår att lagstiftaren menade att förhandlingsarbetet på det statliga området onekligen skulle försvåras om ett stort antal föreningar uppträdde som förhandlingsparter och om anställningsvillkoren för likartade grupper skulle regleras i skilda avtal, prop. 1965:60 s. 124–125. Huvudavtalet ansågs motverka sådana olägenheter på olika sätt och togs in som en bilaga till propositionen.

En förutsättning för 1965 års förhandlingsrättsreform, dvs. rätten att på statens område ingå kollektivavtal och tillgripa stridsåtgärder, byggde således på förutsättningarna att förhandlingarna kanaliseras genom de i Huvudavtalet nämnda fyra huvudorganisationerna, däribland nuvarande SEKO.

Ombildningen av arbetsgivarorganisationen för det statliga området

I prop. 1993/94:77 föreslog regeringen att Statens Arbetsgivarverk skulle ombildas till en föreningsliknande konstruktion. Den nya arbetsgivarorganisationen för det statliga området skulle styras av övriga myndigheter i stället för av regeringen och riksdagen. På s. 15 i nämnda proposition nämns att förutsättningen för 1965 års förhandlingsrättsreform var att konflikträtten hölls samman på central nivå inom respektive huvudorganisation. Det framgår vidare att regeringen inte avsåg att ta initiativ till förändring av grunderna för 1965 års förhandlingsrättsreform, prop. 1993/94:77 s. 21–22.

Arbetsgivarverket, som bildades år 1994, kunde därför sluta kollektivavtal om löner m.m. utan regeringens godkännande. Detta förutsatte emellertid, grundat på författning, att parterna begränsades till de parter som finns i

Huvudavtalet. Denna princip gäller alltså och de statliga kollektivavtalen är slutna mot denna bakgrund. Arbetsgivarverket är därför förhindrat att sluta kollektivavtal med annan part än de som framgår av Huvudavtalet. Detta gäller även Arbetsgivarverkets medlemmar eftersom dessa är skyldiga att följa Arbetsgivarverkets avtal. De statliga kollektivavtalen är heltäckande, dvs. ska tillämpas för allt arbete inom avtalsområdet oavsett vilken fackförening den anställde tillhör. Samtliga parter i Huvudavtalet känner till Arbetsgivarverkets behörighet samt att avtalen är heltäckande. Yrkeskategorier som typiskt sett tillhör andra LO-förbund än SEKO, men för vilka avtalet med SEKO tillämpas, är exempelvis kock, kallskänka, husmor, barnskötare, snickare, målare och grafiker/tryckare. För Arbetsgivarverkets medlemmar som inte lyder under regeringen, t.ex. bolaget, tillämpas en särskild förhandlingsordning som utgår från Huvudavtalet och de principer som har redovisats ovan.

Av SOU 2002:32 s. 66 framgår att det så kallade Slottsbacksavtalet var en förutsättning för 1965 års förhandlingsrättsreform och det erinras om att avtalet togs in som en bilaga i propositionen. Det framgår vidare att förhandlingsrätten för arbetstagare i staten sedan 1965 års förhandlingsrättsreform bygger på förutsättningen att förhandlingarna på den fackliga sidan förs av de tidigare nämnda huvudorganisationerna. Av utredningen framgår att Arbetsgivarverket enligt nu gällande ordning har avtal med OFR/S, P och O, Saco-S med sina respektive förbundsområden samt med SEKO (SOU 2002:32 s. 67). Därmed täcks enligt utredningen hela det statliga området in. 1965 års förhandlingsreform innebär således alltså att staten inte kan ingå kollektivavtal med någon annan organisation än de som nämns i Huvudavtalet. Detta medför konsekvenser för andra organisationer som försöker sluta avtal med staten.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att staten endast kan sluta kollektivavtal med de fyra parter som ingått huvudavtalet, dvs. SEKO inom LO, att de statliga avtalen är heltäckande för allt arbete, oavsett facklig tillhörighet, som utförs inom det statliga området samt att Arbetsgivarverket och dess medlemmar inte får eller kan ingå kollektivavtal med förbundet.

Tidigare kollektivavtal mellan förbundet och Vägverket Produktion

Från år 1994 fram till år 2008 hade Vägverket Produktion ett kollektivavtal med förbundet. Avtalet reglerade enbart förbundets tillgång till de arbetsplatser som förbundet ansåg ligga inom dess avtalsområde. Alla var således införstådda med att löne- och anställningsvillkoren för anställda i Vägverket Produktion reglerades fullt ut i kollektivavtalet mellan Arbetsgivarverket och huvudorganisationerna på statens område samt de lokala kollektivavtalen som utgjorde lokal anpassning till de centrala villkoren.

Kollektivavtalet mellan Vägverket Produktion och förbundet har dock utgjort en nullitet eftersom Vägverket Produktion enligt förordningen (1976:1021) om statliga kollektivavtal (kollektivavtalsförordningen) inte haft behörighet att ingå kollektivavtal. Enligt 2 § kollektivavtalsförordningen är det Arbetsgivarverket som har rätt att ingå kollektivavtal å statens vägnar. Denna rätt

kan delegeras i de centrala kollektivavtalen eller genom särskilt beslut. Någon sådan delegering har inte skett till Vägverket Produktion i nu nämnda avseende.

Det kan även påpekas att bolaget utgör en annan juridisk person än Vägverket Produktion.

Fredspliktsinvändningen

Förbundet har gjort gällande att bolagets fredspliktsinvändning saknar verkan då den inte gjorts omgående, dvs. i direkt anslutning till varslet den 5 januari 2012. Bolaget menar att denna omständighet ska lämnas utan avseende. Det saknas rättslig reglering för så kallad fredspliktsinvändning såväl avseende frister som dess rättsliga verkan. Att fredspliktsinvändningen gjorts först den 25 januari 2012 innebär inte att bolaget har godkänt någon av de stridsåtgärder som förbundet vidtagit eller varslat om.

Undanträngande av befintligt kollektivavtal i strid med 42 § medbestämmandelagen

En stridsåtgärd får enligt 42 § medbestämmandelagen inte syfta till att undantränga befintligt kollektivavtal. Bolaget har genom sitt medlemskap i Arbetsgivarverket heltäckande kollektivavtal med Saco-S, OFR/S, P och O och SEKO. Det är i och för sig möjligt enligt medbestämmandelagen att ha två kollektivavtal för två förbund inom t.ex. LO:s område, dvs. ett för SEKO:s och ett för förbundets medlemmar. I den mån avtalen inte kan tillämpas parallellt gäller det först ingångna avtalet. Bolagets medlemskap i Arbetsgivarverket utesluter dock denna möjlighet eftersom Arbetsgivarverket endast får teckna kollektivavtal med Saco-S, OFR/S, P och O och SEKO. Detta framgår även av Arbetsgivarverkets stadgar.

Om bolaget ingår kollektivavtal med förbundet kan bolaget inte längre vara medlem i Arbetsgivarverket. Detta innebär i sin tur att inte enbart SEKO:s avtal utan även Saco-S, OFR/S samt P och O:s avtal trängs undan. Att detta även är ett direkt syfte framgår av formuleringen i den fjärde punkten avseende samtliga stridsåtgärder som varslades den 19 januari 2012 där det anges att stridsåtgärderna gäller tills vidare till dess att bolaget blir fullvärdiga medlemmar i Sveriges Byggindustrier. Detta innebär att förbundet ställer krav på att bolaget ska lämna en viss arbetsgivarorganisation.

Förbundet har anfört att befintliga avtal inte undanträngs eftersom ett kollektivavtal med förbundet endast skulle tillämpas på förbundets medlemmar. Detta bestrids dels för att förbundet har hävdats att förbundet har avtalsrätten enligt LO:s organisationsplan gällande *arbetet* på Fyrishov, dels för att förbundet framfört till bolaget att förbundets avtal ska tillämpas på sådant *arbete* som faller inom avtalsområdet. Denna uppfattning har även SEKO uttryckt till bolaget. Detta innebär att avtalstillämpningen inte ska utgå från arbetstagarnas fackliga tillhörighet utan från vilken typ av arbete det är fråga om. Ett avtal mellan bolaget och förbundet skulle därför undantränga bolagets avtal med SEKO.

SEKO har uppenbarligen två oförenliga överenskommelser. Den ena består av en gränsdragningsöverenskommelse med förbundet som innebär en uppdelning av avtalsområdet beroende på vilken sorts arbete som utförs. Den andra består i ett kollektivavtal med bolaget som innebär ett heltäckande avtal utan begränsning. Bolaget är naturligtvis inte bundet av SEKO:s gränsdragningsöverenskommelse med förbundet. Det är oacceptabelt att SEKO:s dubbla överenskommelser nu ska drabba bolaget.

Åstadkomma ändring i befintligt kollektivavtal i strid med 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen

En stridsåtgärd får inte ha till ändamål att åstadkomma ändring i befintligt kollektivavtal enligt 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen. Det krävs inte att det föreligger ett kollektivavtal mellan bolaget och förbundet för att bestämmelsen ska bli tillämplig, utan det räcker att det får effekt på ett kollektivavtal som bolaget är bundet av. Bolaget har genom sitt medlemskap i Arbetsgivarverket ett heltäckande kollektivavtal med SEKO. Detta innebär att allt arbete som utförs av bolagets arbetstagare inom LO:s område täcks av detta avtal, vilket SEKO och Arbetsgivarverket är överens om. Även om förbundet inte uttryckligen har krävt att SEKO:s avtal ska ändras innebär ett kollektivavtal mellan förbundet och bolaget att innebörden i SEKO:s kollektivavtal förändras i grunden.

Stridsåtgärden har inte beslutats i behörig ordning

En stridsåtgärd som inte beslutats i behörig ordning är olovlig enligt 41 § första stycket medbestämmandelagen. Förbundet ska därför visa att beslutet fattats i enlighet med förbundets stadgar och/eller delegation.

Sammanfattning av grunderna för bestridandet

Stridsåtgärderna är olovliga då de i första hand strider mot 42 § medbestämmandelagen eftersom de syftar till att undantränga befintligt kollektivavtal med såväl SEKO som Saco-S, OFR/S, P och O. I andra hand är stridsåtgärderna olovliga då de strider mot 41 § första stycket 2 medbestämmandelagen eftersom de syftar till att åstadkomma en ändring i befintligt kollektivavtal. Stridsåtgärderna är obehöriga, och därmed i strid mot 41 § första stycket medbestämmandelagen, intill dess att förbundet styrkt att stridsåtgärderna beslutats i behörig ordning. Förbundets inställning att bolagets fredspliktsinvändning saknar verkan eftersom den inte gjorts omgående ska lämnas utan avseende.

Skäl

Tvistefrågan och dess bakgrund

Arbetsdomstolen har nu att ta ställning till förbundets yrkande om att förbundet för tiden intill dess tvisten slutligt har prövats är oförhindrat att vidta stridsåtgärder i enlighet med det varsel som förbundet har utfärdat den 19 januari 2012. De åtgärder i varslet som prövningen gäller är arbetsnedläggelse bland för-

bundets medlemmar och blockad avseende dels bolagets arbetsplatser Parteboda Kraftstation i Ånge och Trafikplats Kista som ska träda i kraft den 2 februari 2012, dels allt arbete vid bolaget med verkan från och med den 8 februari 2012.

Bedömningen ska göras mot bakgrund av följande faktiska omständigheter. Bolaget är helt ägt av staten och bildades den 1 januari 2009. Det har sitt ursprung i en produktionsavdelning hos dåvarande Vägverket som benämndes Vägverket Produktion. Förbundet hade kollektivavtal med Vägverket Produktion som sades upp i samband med att bolaget bildades. Det finns nu inget kollektivavtal mellan bolaget och förbundet. Bolaget är medlem i Arbetsgivarverket och bundet av kollektivavtal med bl.a. SEKO. Annat har inte framkommit än att det avtalet är tillämpligt på arbete som bolaget utför. Förbundet har sedan bolaget bildades försökt få till stånd kollektivavtal med bolaget. I samband med att bolaget engagerades i uppförandet av en multisporhall i Fyrishov och där utförde gjuteriverksamhet begärde förbundet förhandlingar med bolaget om att bolaget skulle teckna kollektivavtal. Förhandlingar ägde rum den 3 januari 2012. De ledde inte till att något kollektivavtal tecknades. Den 5 januari 2012 varslade förbundet bolaget om stridsåtgärder avseende arbetsplatsen Fyrishov. Dessa trädde i kraft den 19 januari 2012. Sedan bolaget vid medlingssammanträde den 13 januari 2012 förklarar att bolaget inte önskade teckna kollektivavtal varslade förbundet om bl.a. de stridsåtgärder som nu ska bedömas. Bolaget gjorde den 25 januari 2012 en skriftlig fredspliktsinvändning mot dessa åtgärder och hävdade att de var olovliga.

Bolaget har gjort gällande att stridsåtgärderna är olovliga eftersom de strider mot fredspliktsreglerna i 41 och 42 §§ medbestämmandelagen. Enligt bolaget är nämligen förbundets ändamål med stridsåtgärderna att undantränga eller ändra bolagets redan ingångna kollektivavtal. Dessutom har förbundet enligt bolaget inte styrkt att stridsåtgärderna beslutats i behörig ordning. Förbundet har bestritt att stridsåtgärderna har något sådant syfte som bolaget har gjort gällande och har vidare hävdade att åtgärderna har beslutats helt i enlighet med förbundets stadgar. Förbundet har vidare gjort gällande att bolagets fredspliktsinvändning har gjorts för sent och därför saknar verkan. Detta har i sin tur bestritts av bolaget.

Är stridsåtgärderna olovliga?

Enligt 2 kap. 14 § regeringsformen har en förening av arbetstagare rätt att vidta stridsåtgärder på arbetsmarknaden, om inte annat följer av lag eller avtal.

Regler om begränsningar i rätten att vidta stridsåtgärder finns i medbestämmandelagen. I 41 § anges i vilka fall fredsplikt råder för arbetstagare och arbetsgivare som är bundna av kollektivavtal. I ett av de s.k. punktförbuden i den bestämmelsen anges att en stridsåtgärd inte får vidtas för att åstadkomma ändring i kollektivavtalet. I 42 § första stycket medbestämmandelagen anges att en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation inte får anordna eller på annat sätt föranleda en olovlig stridsåtgärd eller genom understöd eller på annat sätt medverka vid en olovlig stridsåtgärd.

Arbetsdomstolen har i tidigare avgöranden tagit ställning till tillåtligheten av en stridsåtgärd när det har gjorts gällande att den syftat till att tränga undan eller ändra befintliga kollektivavtal. Domstolen har då sammanfattningsvis uttalat följande (se AD 2005 nr 110; jfr även de avgöranden som det där hänvisas till). Utgångspunkten är att en arbetstagarorganisation kan vidta stridsåtgärder till stöd för ett anspråk på kollektivavtal för ett tillämpningsområde där kollektivavtal redan gäller mellan arbetsgivaren och en annan arbetstagarpart, trots att det ytterligare kollektivavtalet strider mot det redan befintliga. Att avtalen strider mot eller är oförenliga med varandra är ett problem som löses inte genom förbud mot stridsåtgärder i syfte att få det senare avtalet till stånd utan genom rättsprinciper om konkurrens mellan olika kollektivavtal. Situationen är en annan i fall då stridsåtgärden framstår som ett angrepp på det redan befintliga avtalet. I ett sådant fall strider stridsåtgärden mot 42 § medbestämmandelagen. De situationer som avses är sådana där en utomstående arbetstagarorganisation inte enbart för egen räkning ställer krav på ett konkurrerande kollektivavtal utan uttryckligen fordrar att arbetsgivaren ska tillämpa det kollektivavtal som organisationen begär även på anställda som är medlemmar i den arbetstagarorganisation som är part i det redan befintliga kollektivavtalet och därmed bundna av avtalet.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Inledningsvis kan konstateras att bolaget och förbundet inte är bundna av kollektivavtal i förhållande till varandra och att förbundet varslat om stridsåtgärder för att få till stånd ett kollektivavtal med bolaget som arbetsgivare. Det förhållandet att bolaget ägs av staten och genom sitt medlemskap hos Arbetsgivarverket må ha åtagit sig vissa skyldigheter utgör enligt Arbetsdomstolens mening inte skäl att bedöma tillåtligheten av de nu omtvistade stridsåtgärderna från andra utgångspunkter än de som redovisats ovan. Den hittillsvarande utredningen ger inte stöd för någon annan bedömning än att förbundet med de varslade stridsåtgärderna syftar till att få till stånd ett kollektivavtal med bolaget enbart för att ta till vara sina medlemmars intressen och att bli erkänd som kollektivavtalspart. Utredningen ger inte heller belägg för att förbundet genom sina stridsåtgärder avser att få till stånd en ändring av bolagets befintliga kollektivavtal. Den utredning som nu finns ger således inte stöd för slutsatsen att det avtal som förbundet vill träffa med bolaget är avsett att tränga ut eller ändra de kollektivavtal som redan gäller för bolaget som t.ex. avtalet med SEKO. Det är alltså inte visat att förbundet med de varslade stridsåtgärderna har ett sådant syfte som medför att åtgärderna skulle strida mot fredspliktsreglerna i medbestämmandelagen.

Arbetsdomstolen finner vidare att den utredning som förebringats ger stöd för förbundets påståenden att de varslade stridsåtgärderna har beslutats i behörig ordning. Därmed finns inte heller något utrymme för att av det skälet komma fram till att åtgärderna skulle strida mot medbestämmandelagens fredspliktsregler.

Sammanfattningsvis leder det anförda till att de invändningar om de varslade åtgärdernas tillåtlighet som bolaget har gjort inte kan godtas. Det finns med den bedömningen inte skäl att ta ställning till vad förbundet har anfört om att fredspliktsinvändningen gjorts i ett sådant sent skede att den saknar verkan.

Det anförda betyder att förbundets yrkande om interimistiskt förordnande ska bifallas.

Arbetsdomstolens ställningstagande

Arbetsdomstolen förklarar för tiden intill dess tvisten slutligt avgjorts att det inte finns något rättsligt hinder mot de i varslet av den 19 januari 2012 under rubrikerna Varsel 2 och Varsel 3 upptagna stridsåtgärderna.

Ledamöter: Carina Gunnarsson, Dag Ekman, Christer Måhl, Bengt Huldt, Anders Hagman, Matts Jutterström och Margareta Zandén. Enhälligt.

Sekreterare: Sofia Andersson